

ABONEMENT

Pour un an D. 2
Edition spéciale 500 Ptrs.

ADRESSE

"İdjtihad,,Constantinople

Téléph. St. 865
XXV ème ANNÉE
15 Fevrier 1930

İCTİHAT

Türkçe ve Fransızca
İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ
No: 292

ABONEMBN:

Seneliği [24 Nüsha] Türki-
ye için 21/2, haric için 2
D. Âlâ kâğıdlısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihat Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
28 Şubat 1930

Sevgili ölümlerden

MISS KINNEY

İstanbul ecnebi mektepleri arasında mümtaz bir mevki ihraz etmiş olan "Üsküdar Amerikan kız lisesi" bu ay içinde müdürü "Miss Mary Kinney" yi kaybetti. İdarecilik öyle büyük bir meziyet ve kabiliyettir ki hayatta pek az kim-

selere nasip olur. Bu mevhibe Miss Kinney'de en mütekâmil bir dereceye yükselmişti. 1874 de Boston'da doğan bu asil kadın hayatının yarıdan fazlasını Türkiye de geçirmiş, feragat ve gayrendişlikle dolu olan ruhu mektep ve ço-

lara uğramış oldukları söylendi. Bu çok aybıdır. Ben kızardım ihracat eşyamızı "Stendardiser" etmek hükümetimizce acil bir vazife oluyor. Diğer taraftan tahliye ve tahmil ile meşgul olan liman şirketinin kâfi derecede teshilat arz etmemesi sebebiyle halı transit merkezinin Pireye naklolunduğunu yevmi gazeteler anlattılar.

Bir mühim nokta daha. Bizde tasarruf hissi cibilli bir fazilet almalı: Geçen gün bir devlet müessesesinde, muhasebecinin odasında muhasebeciyi bekliyordum. Marmaraya nazır oda güneşin nuruna mustagrakdı tabi bununla beraber masanın üzerinde laake! 50 mumluk bir elektrikli lambası yanıyordu, dayanamadım odanın bir yanında işleyen dactilographe Hanım kıza bunun için beyhude yandığını sordum ve bunu söndürmesini söyledim, "onun mes'ulü ben değilim, dedi ve itaet etmedi, ben fırladım vatanın istiklal ve refahına mutlak bir zarar hasıl olduğunu hanım kıza hararetle izah etdim. Matbaa makina ve levazımı taciri Cohenca efendi de orada idi, muhasebeci beyi bekliyordu. Bana şu vak'ayı anlattı. Meşhur Milyarder Rothschild den bu genç bir iş istemiş. Boş yer yokdur cevabını almış me'yus olarak giden deli kanlinin yolda giderken egilub yerden bir şey almış, bunu görün Rothschild genci çağırtmış yerden egilup aldığı ne olduğunu sormuş "küçük bir toplu iğne", cevabını alınca senin için iş var demiş bir hizmete kabul etmiş.

Bir toplu iğnesinin vücude gelmesi için bir insan "énergie", si sarf olunmuştur bunun, bir ayda temin etmeksizin toprakta curumesine razı olmak günahdır hamıyetsizlik demek ağır olursa muruvvetsizliktir derim. İşte bu his ve idrak bizim kanıza nufuz etsin, bu hisset değil âlicenablıktır ve medeniyet ve insanlık alemini nurlu bir kavrayışdır.

Görülüyor ki yapılacak iş sadece yerli malları satın almaktan ibaret değildir. Bir taraftan da hariçten memleketimize akacak para cedvelleri açmaktır. İstanbul münevver bir himmetle seyyahlar vasıtasile her sene milyonlar getirecek bir şehirdir. Geçen gün fadıl meb'uslarımızdan Aga oğlu Ahmed bey biraderimiz Paris in seyyahlardan, müteferriclerden her sene 36 milyar frank aldığını söylediği vakit ef-sanevi bir şey dinler gibi olmuştum. Amerikaya olan borcunu Fransa verirken milyonlarla doları Amerikalıların önüne dökdükleri vakit bu dolarları nerede bulduklarını soran Amerika malıyununa cevaben sizin her sene Fransaya bıraktığınız dolarlardır dediklerini ilâve etmişti. Biz milyarı ve doları bırakalım İstanbul için, bazı teşkilat vücude getirerek her sene seyyahlardan 36 milyon lira almak işden bile değildir. Türkler tarafından feth olunması kuruni vustaya nihayet vermiş ve tarihi fethi kuruni cedidenin mebd'ei ittihaz olunmuş bir şehir bu şöhet ve itibarlada dünyanın en cazibeli bir belediyesi olmakta daim olacaktır. Bursa kaplıcaları ve şimdi Gazi Paşa Hazretleri tarafından taktir ve ihya edilmeye başlıyan YALOVA büyük alâka merkezleridir. Vatani sevmek en sağlam ve lazım olan noktai istinatdır. (Archimed) in kürrei arzı istediği yere koymak için istediği nokta budur. İçinde müreffeh, müstakil ve hür yaşanan vatana kuvvetli fakat çok kuvvetli ve ferağat ve nisyânı nefsile dolu bir mahabbet. İşte yare ve ağıyare muhtaç olmamak ve başımızı dik tutarak yaşamak için muhtaç olduğumuz şey ancak budur. Büyük Pişüvanın gösterdiği istikamet budur: İleriye ve yukarıya!

17 Şubat 1930 Dr. Ab. Cevdet

cuklar arasında kendisine mütevazı fakat ulvî bir me'va bulmuştu. Bostonun tanınmış ve müstakim bir ailesine mensup olan küçük Mary şen ve afacan bir çocuktur. Kız muallim mektebi bu yaramaz yavrudan kıymetli bir muallim yarattı. Yirmisini çok geçmeyen genç kız ilk hocalık kürsüsüne Adapazarı Amerikan mektebinde oturdu. Çok geçmeden o mektebin müdürlüğünü aldıktan sonra bu vazifesine izmitte ve İstanbul'da devam etti. Kalbi ne kadar temizse elleri de o kadar çalışkandı. Tabiatın hayatına bakacak olursak alâyişsiz, gürültüsüz bir faaliyet görürüz: Evde çocuklarımız, bahçede ağaç ve çiçeklerimiz haberimiz olmadan neşvu nema bulup büyürler. Her dakika, onlarda hayat bir az daha canlıdır. Miss Kinney'nin çalışması da böyleydi. Tabir caizse, ona "saiysiz çalışma" diyeceğim. Onun huzuriyle mektep her dakika, bilinmeden, duyulmadan, tekâmüle doğru ilerliyordu. Hiç bir talebeyi incitmeyen bu müşfik kadın mektepte en ufak bir intizamsızlığa yol açmamıştır.

"Cezasız terbiye" mefhumu, onun sevgile dolu kalbinden kuvvet almış ve hiç güçlük çekmeden hakikat olmuştu. Vazifeyi severek, isteyerek yapmak ruhta ne yüksek bir zevk uyandırır! Bu zevkin sönmeyen ışıkları onun gözlerinden hiç eksik olmamıştı. Yaşadığı memleketin kanunlarına, her vakit hürmetkâr olmak bir müessesenin en asil borcudur. Mektebine, Miss Kinney işte bu ruhu aşlamış ve onun Türkiye Maarifinde diğer bir kaç mekteple beraber bu vadide en yüksek mevki muhafaza etmesinde büyük bir âmil olmuştur. Onda ilk görüştüklerinde itimat yaratan bir kuvvet vardı. En muhafazakâr aileler bile kızlarını ona emniyet etmekte tereddüt etmezlerdi. Mektepte kâmil bir aile ruhunun hakim olmasında en büyük ıftihar hissesi ona aitti. Fakat o hiç ıftihar etmezdi. Büyük bir ırfan muhitinde uyandırdığı sükûn ve asudeğinin gölgesinde gizlenmekten tatlı bir zevk duyardı. Anne gibi sevdiği kızları arasında dolaşmak, hele onlara ders vermek, bir şey öğretmek: Bu onun için âdeta bir ihtiyaçtı. Belli başlı bir hastalık geçirmemişti. Fakat onda sükûn veren, şifa veren bir hastalık vardı: Başkalarının saadetinde kendisini unutmak ve unutturmak. Bu unutturmak tevazüünün kendisini her vakit hatırdak saklatacak yaratıcı bir menba olacağını bir defa olsun düşünmüş mü idi bilmem. Sükûn içinde geçen hayatı ona, gene sükûn içinde bir ölüm hazırlamıştı. Onun çocukları ve onu

sevenler sakın ve debdebesiz bir merasimle onu gömdüler. Hayat ve ölüm tezatlarla doludur: Selviler altında ufak bir boşluğa sığan bu vücut arkasında ne büyük bir boşluk açmıştı: saf ve masum çocuk kalplerinde: onu seven ve hürmet edenlerin ruhlarında ve nihayet ırfan havasında.

Kâzım Sevinç

YARATMALI! [Créer]

Yazan : Fransanın sabık Başvekilli

Edouard Herriot

— 4 —

O zamandanberi diğer mütefekkirler aynı nasihatı verdiler.

Berthelot gibi bir adam, her şeye intibak eden bir merakın ilcasile hakikatin teharrisinde hayatının sonunda da gençliğinin eşğinde olduğu kadar hararetli, Fransaya derin bir ihlas ile merbut olan bu zat bize haber verebildi ki, ilmin, iradeti beşerin, tecrübenin müşahedenin mütezayit nüfuzu, fikirlerin derunî inkişafı üzerine müesses bir terekki hakkındaki an'anevi telekkinin batiliğini ortaya çıkarmaktadır.[1] Classique denilen mektebin filosoflarına, mürebbilerine, politika, adamların biraz nahoş olan sert ve her şeyi ilme ve "laboratoire" a bağlayan bu "doctrine" bu felsefi akide ne devlet adamları tarafından ne efkârı umumiyeye tarafından kabul olunmadı.

Berthelot diyordu, ki ilm her şeye hakimdir; kat'i hizmetleri yalnız o görür. Talimatı dahilinde hareket etmeyen hiç bir kimse, hiç bir müessese bundan sonra muammer bir sultaya, devamlı bir nüfuza malik olmayacaktır. Zekâyı beşerin hududunu tevsi etmiş olduğun-

[1] Bilhassa Science et Morale adlı kitabına bakın. Paris, Calmann Levy.